

Manuscrito de pláticas en euskería guipuzcoano en los Capuchinos de San Sebastián

II

FORMAS VERBALES

Seguimos el mismo criterio que hemos señalado respecto del vocabulario, sin pretender ser exhaustivos. Distribuimos las diversas formas en tres grupos.

En el primer grupo colocamos las formas verbales (incluimos los sufijos *-ko*, *-teko* o *-tzezo*, *-ten* o *-tzen* y *-tu* o *-du*) que no empiezan ni por *d-* ni por *z-*; en el segundo, las que empiezan por *d-*; y en el tercero y último, las que lo hacen por *z-*.

No hacemos distinción entre las formas sintéticas y las analíticas o perifrásicas. Añadimos aparte las formas correspondientes a la conjugación familiar.

a)

BALETOR. Si él viniera (542).

BALIGU. El ello a nosotros. *Ark bialtzan baligu* (542) «Si él nos lo enviara».

BALIRAZU. Tú ello a mí. *Barkatzen balirazu* (110) «Si me lo perdonaras».

BALITZAZU. El a ti. *Agertzen balitzazu begien aurrean* (548) «Si él se te apareciera».

BALIZU. El ello a ti. *Jakingo balizu zuk egin dezun gaiztakeria* (548). «Si él (te) supiera la maldad que has hecho».

BAZENDU. Tú ello. *Egin bazendu* (545) «Si tú lo hubieras hecho».

BAZINDUZ. Tú ellos. *Zuk Salomonek ainbat ondasun izaten bazinduz ere* (36) «Aunque tuvieras tantos bienes como Salomón».

BAZIÑA. *Bizitu baziña* (545) «Si hubieras vivido».

EZAZU. Tú ello. *Ikasi ezazu* (542) «Apréndelo».

FRANCISCO ONDARRA

- GENDUEN. Nosotros ello. *Atera genduen* (38) «Nosotros lo sacamos».
- GENDUNA. Nosotros ello. *Atera genduna* (38) «Lo que sacamos nosotros».
- GIDAZU. Tú ello a mí. *Esan gidazu* (545) «Dímelo».
- GINDUZEN. Él a nosotros. *Jesusek amatu ginduzen* (72) «Nos amó Jesús».
- GINDUAN. Él a nosotros. *Beti maitatu ginduan* (72) «Nos amó siempre».
- GIÑIOKE. Nosotros ello a él. *Galdetuko giñioke* (543) «Se lo preguntaríamos».
- GIÑION. Nosotros ello. *Len giñion eroen lagun* (36) «Amigo de los locos que antes mencionábamos».
- GUAZEN. Vámonos (484).
- ITZATZU. Tú ellos. *Gogoan ar itzatzu* (37) «Grábalos en la memoria».
- KO. *Biziko ziñan* (545) «Hubieras vivido».
- INDAZU. Tú ello a mí. *Indazu grazia* (73) «Concédeme la gracia».
- KIEZU. Tú ello a ellos. *Begira kiezua* («begiraquiezu») (35) «Mírales».
- LETORKEAN. *Zerutik letorkean animak* (546) «El ánima que viniera del cielo».
- LETORKIGU. *Beste mundutik onez letorkigundak esango ligukeana* (543) «Lo que nos diría el que del otro mundo viniera con buenas intenciones».
- LEZAKEALA. El ello. *Badakit erantzun lezakeala* (543) «Sé que podría responder».
- LIGUKEANA. El ello a nosotros. *Esango ligukeana* (543) «Lo que nos diría».
- LIOZKAN. El ellos a él. *Eragotzi bear liozkan* (55) «El que debiera impedírselos».
- LITEZKEAN. *Asko izan bear luke...joan litezkean fededun guziak ura adoratzera* (359) «Debiera ser suficiente para que fueran todos los creyentes a adorarlo».
- LITUKEAN. El ellos. *Eman nai litukean ondasunez* (362) «Con los bienes que quisiera darlos». *Egin bear litukean gauzen gogoa* (535) «El deseo de las cosas que debiera hacer».
- NABEN. El a mí. *Asko naigabetzen naben gauza* (230) «Lo que mucho me acongoja».
- NUKEANA. Yo ello. *Nik egin nai nukeana* (92) «Lo que yo quisiera hacer».

MANUSCRITO DE PLÁTICAS EN EUSKERA GUIPUZCOANO EN LOS...

- TEKO. *Irteteko* (51) «Para salir».
- TZEKO. *Erortzeko* (35) «Para caer». Usa -teko y -tzeke.
- TEN. *Epinten* (43, 52, 546), *jarten* (527), *ekarten* (437), *erakarten* (429), *irakurten* (52), *erorten* (53), *iraulten* (553), etc. Emplea -ten y -tzen. Véase el siguiente.
- TZEN. *Agertzen* (33), *urbiltzen* (33), *iltzen* (33), *ekartzen* (571), etc.
- TU. Así lo emplea habitualmente, usando -du en *izandu* (44,55, etc.) y *egondu* (55, etc.).

b)

DAGIKEA. *Beste onenbeste esan dagikea enfermo gaxoen* («gaisoen») *bes-te zenbait bisitadoreri ere* (535) «Otro tanto se les podría decir a otros visitadores de los pobres enfermos».

DAGIKEANA. Yo ello. *Egin dagikeana* (92) «Lo que puedo hacer».

DAGIKEON. El ello a él. *Obispo bati...abisa dagikeon era ta moduan* (53) «Del modo que se lo podría a avisar a un obispo». *Ari gaztigatu ziona ta oni abisa degikeona* («deguiqueona») (53) «Lo que advirtió a qué y lo que podría avisar a éste».

DAGOKAN. El a ello. *Sari oni dagokan bizitza* (34) «La vida que corresponde a esta recompensa».

DAGOKIZULA. El a tí. *Ekusten badezu begira dagokizula* (548) «Si ves que te está mirando».

DAGOTE. El a ellos. *Jaungoikoa begira dagotela gure lan guzai* (356) «Que Dios está mirando a todas nuestras obras».

DAGOZKANAK. Ellos a él. *Egungo ebanjelioko itzak Jesusi dagozkanak dira* (49) «Las palabras del evangelio de hoy corresponden o se refieren a Jesús».

DAGOZTEN. Ellos a ellos. *Zenbait dira Jaungoiko berari dagozkanak eta besteak besteai dagoztenak* (108) «Algunos se refieren a Dios y otros a los demás».

DAKARDEN. Ellos ello. *Oek dakarden nekagiro gogorra* (35) «El duro tormento que estos traen o sufren».

DAKART. Yo ello. *Nere begietan dakart beti nere pekatua* (547) «Traigo siempre ante mis ojos mi pecado».

DARAUTSUENA. Vosotros ello. *Zer da zeren gogo txar orretan darautsuena?* «¿Qué es lo que habláis en vuestra mala mente?». NOTA: Es del verbo ERAUSI, que ha aparecido poco antes en uso nominal: *Eskriba oek beren gogoan zekarden erausi galdua* (513) «La pervertida charla que llevaban en sus mentes estos escribas».

FRANCISCO ONDARRA

DARAUTZUENA. Así leemos en la pág. 548 con el mismo significado que la forma anterior. *Aditu ez dezan Erregek zeren artean darautzuena* (548) «Para que el rey no oiga lo que charláis entre vosotros».

DARRAIZTEN. Ellos a ellos. *Oriei darraizten betiko tormentuak* (39) «Los tormentos que les siguen a éstos».

DARRAIKON. El a ello. *Erio gaiztoari darraikon neke...* (37) «El tormento que sigue a la mala muerte».

DATORKIZUEN. Ellos a vosotros. *Datorkizuen bideak* (50) «Los caminos que os vienen».

DARRAIKA. El a ello. *Baleari badarraika* (447) «Si le sigue a la ballena».

DAUKEEN. Ellos ello. *Zeñen urrean daukeen beren eriotza* (39) «Qué cerca tienen su muerte».

DAUTSA y

DAUTZA. *Pekatari guziak illak dautsa..., ezur igartu illenak dautzan* (sic) *gisan* (324) «Todos los pecadores yacen muertos, como yacen los huesos secos de los difuntos».

DEDALAKO. Yo ello. *Infernua irabazi dedalako* (547) «Porque he ganado el infierno».

DEGIGUN. El ello a nosotros. *Guri bear deguna eman degigun* (348) «Para que nos dé lo que necesitamos».

DEGION. El ello a él. *Esan degion konbeni zaiona* (469) «Para que le diga lo que le conviene».

DEGIOZKAN. El ellos a él. *Berak ere...eman degiozkan jaio berriari dagozkan agurrak* (112) «Para que también él dé al recién nacido los salvados que le corresponden».

DEGIZUN. El ello a ti. *Eman degizun grazia* (336) «Para que te dé la gracia».

DEGIZUELA. El ello a vosotros. *Jaungoikoak eman degizuela...grazia* (139) «Que Dios os dé la gracia».

DEZAKEAN. El ello. *Nai duena egin dezakean juez Jaungoikoari* (547) «A Dios juez, que puede hacer lo que quiere».

DEZAZUKE. Tú ello. *Sinis dezazuke au* (564) «Puedes creer esto».

DIDAZU y

DIRAZU. Tú ello a mí. *Eman bear didazu* (110) «Tienes que dármelo». *Zer egiten dedan an galdetzen dirazu* (366) «Me preguntas qué es lo que hago allí».

DIDAZUELAKO. Vosotros (ello) a mí. *Ondo nai didazuelako kaparen azpian* (558) «Bajo el pretexto de que me quereis bien».

MANUSCRITO DE PLÁTICAS EN EUSKERA GUIPUZCOANO EN LOS...

DIDEELA. Ellos a mí. *Ondo nai dideela dioen...losentxari* (558) «Los aduladores que dicen que me quieren bien».

DIEZA. Ellos ello a ellos. *Au bera adierazten dieza zenbait enfermori etxeko berak ere* (536) «Esto mismo les dan a entender a algunos enfermos hasta los de casa».

DIOZAN. El ello a él. *Eriaren ekusle onak...edo apaizak besteri(k) adierazi ez diozan, esango dioe* (536) «Para que los visitantes buenos del enfermo o el sacerdote no le dé a entender otra cosa, le dirán».

DIOZAKEAN. El ello a él. *Eritisun gaiztotik atera danak...egiten duena da gaitz egin diozakean gauzarik ez jatea* (515) «Lo que hace el que ha salido de una mala enfermedad es no comer lo que le pueda hacer mal».

DIOZKA. El ellos a él. *Eskatzen diozka gaur Elizak Jaungoikoari iru gauza* (41) «La Iglesia le pide hoy a Dios tres cosas».

DIOZKEA. Ellos los a él. *Aita onak nai duen aldioro egin bear diozkea beren serbitzu ta laguntzak* (504) «Siempre que quiera el buen padre deben hacerle sus servicios y ayudas».

DIOZKEEN. Ellos los a él. *Garaitzen ditu...kanpokoak ematen diozkeen naigabeak* (71) «Vence los disgustos que los de fuera le dan».

DIRAZU. Véase DIDAZU.

DIRUDIE. Ellos ello. *Mundu onetako askok dirudie lenagoko zenbait eroen aide urrak* (35) «Muchos de este mundo parecen parientes próximos de algunos locos del pasado».

DITXEKO. Ello se le a él. *Onela gelditzen da (etikaduna), zerren kentzen etzaion ditxekon kalentura* (575) «Así queda el tísico porque no se le quita la calentura que se le pega».

DITXOKOLA. Ello a ello. *Oni ditxokola (sic), esango ere lizuke* (546) «Referente a esto te diría él también».

DITZAZUN. Tú ellos. *Onela utzi ditzazun lurreko (atsegintasun) labur txarrak* (37) «Para que así abandones los placeres terrenos breves y malos».

DIZKEA. Ellos los a él. *Zor dizkea hume guziak beren Jaun Aitari eskumuñ, esker-on ta ondo amatzeak* (504) «Todos los hijos deben a su Señor y Padre saludos, agradecimientos y corresponder bien en el amor».

DIZKIDEEN. Ellos los a mí. *Ar ditzadala...sortzen dizkideen bidegabe ta txarkeri guziak* (73) «Que reciba todas las injusticias y maldades que ellos me ocasionan».

DIZKEEN. Ellos se los a él. *Eman nai dizkeen sendagairik artu nai ez duela dirudiela* (53) «Que parece que no quiere tomar las medicinas que se las quieren dar a él».

FRANCISCO ONDARRA

DIZTE. El los a ellos. *Eriotza onek...ez dizte kenduko...pekatu galduak* (39) «Esta muerte no les quitará sus perversos pecados».

DUE. El ello y ellos ello. *An il bear duela baderitza ere* (477) «Aunque le parezca que va a morir allí». *Galtzen due askok* (477) «Muchos pierden».

c)

ZAGU. El a nosotros. *Oro oro-bat gertatuko zagu guri ere* (561) «Exactamente igual nos sucederá también a nosotros».

ZAIZKA. Ellos se le a él. *Agertu zaizka pekatu guziak* (543) «Se le han presentado todos los pecados».

ZAIZTE. Ellos les. *Etzaizte baliatuko...ondasun guziak* (38) «No les servirán todas las riquezas».

ZAKU. Ello se nos. *Au bera gertatzen zaku* (506) «Esto mismo nos sucede».

ZATADAN. El se me. *Aser-erazi nezake (Jaungoikoa) bein ere berriz pala-katuko etzatadan gisan* (441) «Podría yo enojar a Dios de modo que no se me aplaque de nuevo nunca».

ZATE. El les. *Au bera suzeditzen zate beste askori ere* (293) «Esto mismo les sucede también a otros muchos».

ZATZUE. Ello se os. *Eska ezazue eta emango zatzue* (360) «Pedid y recibréis».

ZATZUNA. El se te. *Au bera da an zuri gertatu bear zatzuna* (543) «Esto mismo es lo que te va a suceder a ti allí».

ZAUTE. *Zaute ernai ta kontuz* (311). «Estad alerta y atentos».

ZAUTZA. «Levántate del lecho en que yaces» *Jaiki zaitez zautzan oietik* (513).

ZEDARIEN. «La sangre que les manaba» *Zedarien odola gelditzeko* (144).

ZEGIOKEAN. El ello a él. *Sagar eder ura...egin zegiokean presente enperadoreari berari* (499) «Aquella hermosa manzana podría regalársela al mismo emperador».

ZEGION. El ello a él. *Ari...atsegain eman zegion* (499) «Para que le agrada a él».

ZEGOALA. *Zartze on baten begira zegoda uste zuen* (479) «Creía que estaba esperando una buena vejez».

ZEGOKAN. El me. *Badaramat zegokan saria* (436) «Llevo la recompensa que me correspondía».

ZEGOTEN. Ello les. *Zegoten kastigua emango zielako beldur...aundiarekin* (548) «Con gran temor de que les diera el castigo que les corresponde».

MANUSCRITO DE PLÁTICAS EN EUSKERA GUIPUZCOANO EN LOS...

- ZEGOZKAN. Ellos le. *Bere izenari zegozkan lanak* (103) «Las obras que correspondían a su nombre».
- ZEGOZKIDALA. Tú me. *Zu begira zegozkidala egin nuen* (436) «Lo hice mirándome tú».
- ZEGOZTEN. Ellos les. *Zure pekatu gaiztoai zegorten (neke) guziakin* (440) «Con todos los tormentos que correspondían a tus pecados».
- ZEKION. El ello a él o él se le. *Onek bere erreinua kendu zekion beldurrez* (112) «Temeroso de que éste le quitara su reino. *Gogotik joan etzekion* (516) «Para que no se le fuera de la mente».
- ZEKIZKALA. El los a él. *Ken zekizkala bere tentazio biziak* (294) «Que le quitara sus fuertes tentaciones».
- ZENZAKEANA. Tú ello. *Ez utzi gogotik...galdu zenduena ta berri ez gal zenzakeana* (439) «No apartes de la mente lo que perdiste y podrías perder de nuevo».
- ZERAMATENAI. Ellos lo. *Zeramatenai geldi zitezela esanik* (480) «Diciendo a los que lo llevaban que se detuvieran».
- ZERAMEEN. Ellos lo. *Gelditzen dira illoia zerameen gizonak* (481) «Se detienen los hombres que llevaban el féretro».
- ZERAUSAN. El ello. *Au bere buruarekin ark (fariseoak) zerausan denboran* (434) «Cuando el fariseo revolvía esto dentro de sí».
- ZERAUSTEN. Ellos ello. *Aditu zuen bere paje edo zaldunak zerausten guzia* (548) «Oyó todo lo que charlaban sus pajes».
- ZERIZTEN. Ellos se. *Mezenas ta Agripa zerizten enperadore...* (556) «Los emperadores (sic) que se llamaban Mecenas y Agripa».
- ZERRAIKON. El le. *Au baño ere izugarriagoa (zan) oni ondoren zerrai-kona* (565) «Más espantoso que éste era el que le seguía inmediatamente».
- ZETZALAKOAN. Ló zetzalakoan (548) «Creyendo que estaba dormido».
- ZEUKEEN. Ellos ello. *Etzan azala baizik (babilonarrak) Jaungoikotzat zeukeen idolo au* (45) «Era pura apariencia este ídolo que los babilonios tenían como Dios».
- ZEUTZAN. Ellos yacían o estaban dormidos. *Itzuli zan Anibal...ló zeutzan afrikanoetara* (512).
- ZEZAKEEN. Ellos ello. *Au ezin egin zezakeen oriek* (65) «Ellos no podían hacer esto».
- ZEZEEN. Ellos ello. *Inperio guziko kargudunak ar zezeela jentilien legea* (470) «Que todos los oficiales del imperio adoptaran la ley de los gentiles».

FRANCISCO ONDARRA

ZIDAZUN. Tú ello a mí. *Etzidazun zuk atsegin egiten neri?* (544) «No me complacías tú a mí?». Véase ZIOZUN.

ZIEZAN. Ellos ello a ellos. *Saldu ziezan (Jose) an barruna zijoazen ismaelar batzuei* (296) «Vendieron a José a unos ismaelitas».

ZIEZTEZAN. Ellos ello a ellos. *Arriturik utzi zituzten aditzalle guziak esan...zieztezan gauza onen berriarekin* (65) «Todos los oyentes quedaron estupefactos ante la nueva de esta cosa que les contaron».

ZINDUENAREN. El a tí. *Eliz-atarian jaso zinduenaren bidez* (43) «Por medio del que te alzó en el atrio de la iglesia».

ZINDUZEN. Tú los. *Galdetu zizun utziko zinduzen...apainketa arroak* (43) «Te preguntó si ibas a dejar los vanos adornos». Véase ZIÑUZEN.

ZINDUZKET. Yo a ti. *Naiago zinduzket ikusi* (57) «Preferiría yo verte».

ZINJOAZEN. «Tú ibas a robar» *Ostutzera zinjoazen zekorrari* (548).

ZINTZAKEALA. El a tí. *Badakizu galdu zintzakeala jakingo balizu zuk egin...dezun gaiztakeria* (548) «Sabes que te podría perder, si (te) supiera la maldad que has hecho».

ZIÑIEN. Tú ello a ellos. *Etziñien («elciñien») ardit bat ematen animen mezai* (544) «No les solías dar un ardite para las misas por las ánimas».

ZIÑION. Tú ello a él. *Etziñion ordu erdi bat eman nai Jaungoikoari egunean* (544) «No le querías dar a Dios media hora al día».

ZIÑIOZKAN. Tú ellos a él. *Esker gaiztoak eman ziñiozkan deabruari?* (544) «¿Fuiste acaso ingrato con el diablo? (¿Le diste malas gracias?)».

ZIÑITZAN. Tú ellos. *Nik...nai nuen galdu ziñitzan gau egunak* (545) «Yo quería que perdieras los días y las noches».

ZIÑUTZEN. Tú ellos. *Zer egin dez...eman ziñutzen beste bi itzakin?* (545) «¿Qué has hecho con las otras dos palabras que diste?».

ZIÑUZEN. Tú ellos. *Egunaren parterik geienak igarotzen ziñuzen tripazan-kerian* (544) «La mayor del día pasabas en glotonerías».

ZIOEN. Ellos ello a él. *Galdetu zioen (apaiz ta lebitak) modu onetan* (50) «Le preguntaron los sacerdotes y levitas de esta manera».

ZIOZKAN. El ellos a él. (*Jaungoikoak*) *bialdu ziozkan bi sendagaiak* (59) «Los dos remedios que Dios le envió a él».

ZIOZUN. Tú ello a él. *Eskatu ziozun Jaungoikoari bere bataioa* (43) «Le pediste a Dios su bautismo». Véase ZIDAZUN.

ZIRAN. El ello a mí. *Galdetu ziran: Zer uste dez, gizona?* (324) «Me preguntó: ¿Qué piensas, hombre?».

ZITUAN. El los. *Artu zituan gogoak eman zion denbora guzian* (37) «Los tomó todo el tiempo que le vino en gana».

MANUSCRITO DE PLÁTICAS EN EUSKERA GUIPUZCOANO EN LOS...

ZITZAIZKITZUN. Ellos se te. *Etzitzaitzitzun falta aitzakiak* (545) «No te faltaban pretextos».

ZITZATZUNA. Ello se te. *Gogoan ongi artu ta iduki ezazu zuri orduan galdetu ta eskatu zitzatzuna* (43) «Graba bien en la mente y retén lo que entonces se te preguntó y pidió».

ZIZKEEN. Ellos los a él. *Atera zizkeen gañera bere bi begiak* (118) «Le arrancaron además sus dos ojos».

ZIZKIDEEN. Ellos los a mí. *Beste zenbaitek eman zizkideen masalleko gorrorak* (105) «Las recias bofetadas que otros me dieron».

ZIZTEN. El los a ellos. *Il zizten Jaungoikoak beren etxeetako seme nagusi guziak* (79) «Dios les mató todos los primogénitos de sus casas».

ZIZTEZAN. Ellos los a ellos. *Berak (apostoluak)...ezarri ziztezan eskuak buruan* (337) «Ellos les colocaron las manos sobre la cabeza».

ZUAN. El ello. *Ezagutu zuan ezereza ta erakeria zala au guzia* (37) «Conoció que todo esto era vanidad y locura». Emplea también zuen (36, etcétera).

ZUKEALA. El ello. *Naiago zukeala epeltasun nagi artan ura ekustea baño* (59) «Que prefería antes que verlo en aquella tibieza y ociosidad». *Asiko da esaten lenago zentzatzeko* («cenz--») *esan bear zukeana* (56) «Empezará a decir lo que debiera haber dicho antes para ser juicioso».

d) Formas de la conjugación familiar.

ADI. *Altxa adi, mutil* (480) «Levántate, joven».

AGO. Estate. *Ago isillik, ezer deklaratu gabe; bukatuko dituk laster emengo ire nekeak eta geroz* (sic) *libre izango aiz beste nekeetatik; baña salatzen badek ere burua eta agertzen badituk ere lapurretak, urkabean galduko dek ere bizia, zerren án utziko au borreroak sokaz itoa ta urkatua; eta orretaz gañera, presondegitik arako bidean eta gero án bertan urkatu arte guzian, ekusi bearko dituk asko lotsa eta ezin geiagoko deshonra. Ez bada, arren, deklaratu ezertxo ere, baizik agó isillik tormentuak dirauben* (sic) *artean* (518).

AIZ. *Libre izango aiz* (518) «Serás libre».

ATOR. Ven. *Asko da nik edozein soldaduri esatea: Oa ara, ator onera, eta egizak au edo hura* (141) «Basta que yo diga a cualquier soldado: Vete allá, ven acá y haz ésto o aquéllo.

AU. El a tí. Véase AGO.

AUT. Yo a tí. *Filisteoak...esan zion Dabidi: Zer? Zakurra nauk ni, era orretan bi nigana etortzeko? Ator, ator, txorien bazka egiñik botako*

FRANCISCO ONDARRA

aut arako aitz-gain («aice-gain») *artara* (313) «...Te arrojaré encima de aquella peña».

DAUKAAN. Tú ello. *Emazak emango badek eta nere egarría ilko, bada, barrunbean daukaan ardo gozotik* (245) «...del rico vino que contienes».

DEK. Tú ello. *Lagunak modu artan lurrean ekusi zuenean, esan zion: Zer dek?* (245) «...le dijo: Qué tienes?».

DITUK. Tú ellos o los. Véase AGO.

EGIZAK. «Haz tú ello». Véase ATOR.

EMAZAK. «Da tú ello». Véase DAUKAAN.

(ERE. Tú, de tí. Véase AGO.)

(HI. Tú Véase AUT.)

(IRE. Tú, de tí. Véase AGO.)

OA. «Vete» *Esango lioke: Oa, al badek, besteren bat lotsaz beterik uztea* (551).

MORFOLOGIA

En la declinación del sustantivo hallamos formas como *Jobren* «de Job» (151 y 153) y *Jakobren* «de Jacob» (302).

En el adjetivo verbal tenemos *botaak* «tirados, expulsados» (427). Los demostrativos adoptan estas formas: *Oek* «estos», *oriek* «esos» y *aiek* «aquellos»; *oekin* «con estos», *oriekin* «con esos» y *aiekin* «con aquellos»; *onezaz* «acerca de este», *oezaz* «acerca de estos» y *oriezaz* «acerca de esos», haciendo como ellos *nizaz* «acerca de mí».

Se evita a veces el hiato de *kristaua*, empleando *kristaba* (244). Emplea las voces *guzia* y *guztia* «todo», «todos»; *amaidu* (103) por *amairu*, *sagradiotik* (365) por *sagrariotik*, *galestiago* (416) por *garestiago*.

Se da la *h* en algunas palabras, en posición inicial de las mismas, como *hoek* «estos», *hordu* «hora», *hume* «niño, hijo, cría», *humerrí* «cordero», *humill* (siempre así) «humilde», *hura* «aquel», alternando las tres primeras y la última con la forma sin *h*.

Se entremezclan los sufijos verbales *-teko* y *-tzeko*, *-ten* y *-tzen*. Así, *irteteko* «para salir» y *erortzeko* «para caerse»; *erorten* «cayendo» y *ekartzen* «trayendo».

SINTAXIS

Muy poco diremos sobre este punto, tan sólo algunas consideraciones referentes a las oraciones adjetivas o de relativo, a las subordinadas sustantivas, a las causales y las consecutivas.

Para la formación de las oraciones de relativo emplea, aunque no con mucha frecuencia, la palabra *zeña* «que» en construcciones como: *Gaur adierazten digun gauza dá...onen betiko saria, zeña dan gloria* (33) «Lo que nos da a entender hoy es el premio de los buenos, que es la gloria».

Otras veces echa mano de *non* «donde» y *nondik* «de donde»; pero en general usa la manera clásica de la lengua. Pospone, eso sí, muchas veces la oración de relativo a la palabra o expresión que determina o explica. Así: *Utziko ditu illak Jaungoikoak...bialduko duen azkeneko su, bazter guziak erreak eta auts egiñik utziko dituenak* (33) «Los dejará muertos el fuego final que Dios enviará y que dejará todo el mundo quemado y convertido en ceniza».

Forma alguna vez las subordinadas sustantivas con *eze* «que»: *Dio, bada, eze artzak* («arzac») *egiten duena egingo duela Jaungoikoak* (100) «Dice, pues, que Dios hará lo que suele hacer el oso».

Forma las oraciones causales con *zerren* como partícula introductoria y significando «pues, ya que, porque»: *Neron enperadorearen gaiztakeria baño askoz aundiagoa dá bataiatu alfer nagiarena, zerren ark baño askoz ekusleagoak dituen onek bere begiak* (55). «Más grande que la maldad del emperador Nerón es la del bautizado flojo y holgazán, ya que éste tiene sus ojos más instruidos que aquél».

No emplea *nnuca* *bai-* o *bait-*; pero usa con frecuencia *alabaña*, no siempre fácil de traducir, y *bada* «pues, ya que, porque». Alguna vez hallamos en la misma frase *zerren* y *alabaña* «en efecto», como *Zerren multaturik gelditzen dá alabaña, multapean egin zuen kontratoa austen duena* (44) «Ya que, en efecto, incurre en multa el que rompe el contrato que hizo bajo pena de multa».

Para las oraciones consecutivas se encuentran a veces expresiones con *eze* «que» y *nun* «que»: *Gelditzen da (pekataria) negarrez, ikaraturik eta arriturik alako moduz, eze...joaten da (sic) lenbaitlen konfesioko iturrira* (58) «Queda el pecador sumido en llanto, atónito y asustado en grado tal, que acude cuanto antes a la fuente de la confesión». *Eta alako moduz uzten ditu, nun ondatzen diran gero betiko infernuan* (294) «Y los deja de tal modo, que se pierden en el infierno eterno».

T
Dominica 1^a de Adviento

ne videbunt filium hominis venientem in nube et in potestate magna.
magistate. Luce, cap. 25.

*L*17, Dína M.C. Iñaki gure dñeintzaren mundurako etorrera. batzuk arra-
n, eta bestak etxerikien Dugó. Lombaireko etorrera, aquerla ean mundura
beztiak queiz mense baten eran: Ece ihes venit ibi mansuetus: eta biq-
uine etorrera aquerleko da odi. Eder baten gauza magestade andian, eta
bi queiz zuzena beelta. — Argotik esaten dugu. S. Luciasie gaurko Evangelioan
zurrungo etorrera metua crístico degula, quizonaren hizkia datorrela odi bai-
ben, izubide eta magnituden aipagarekin. Ene videbunt &c. Yto min videoz
intzen dugu Evangelisti sagr. Iñaki lekuian, aurrian, arguen quicivago egun-
larrak, aña intza Dugó, eredapen zapigaiaren articuluan, its octau:
Die stans de vicis eti illas quequen. Sintzen Duge bida articulu ontan
eta ditzu gure aldean. Jachico Dala Argotik lurriera egun ditzim; ibar,
eta ditzuen itsa, eta iran detuen pensamentuen kontu eztua arteko Adanen
humez.

*L*18, general onor gainera bida besta bat particularra deritzan, eta da
enbaitzari iltsuan egutzen zayora, eta ordiandarre artean du animae bere
etzen larrak, genciam baldago, eta erpadoreca cer garbitu do pagatu bertatik
Digoa berria; buana cer pagatu, Digoa Murgatiorri, eta imin garbitzen
dizun. Digoa berria; eta peratu mortalak baldago bertatik goiatu da betiko
Infernu. — Ahiere mi dñeintzaren, quizon, Hinkem eta Demonioren surrean;
quiesen. Iñaki zu egun Didei; herae Dagus ergotik, bona baderia que ga-
ztiak Ditea quequen arrazogatzere. Lengoko quertzae eragutu decen bere justi-
zia; zeha orain egin, mizki eragutu dan; ecusirik asotan gairtoen munduko
etorria, eta min istutazun eta primiae. Elegantia: ondagoa izan Didei Iñ-
aki honire, eta aguertua Ditezen. Isillean, eta inorre jaquin gabe egun atuen
bera miraquirria. Lengorren: quiesitateko peccatarien lotia; bida an intengo
bera etxetan egun etxuan peccatu lotuqarriac; eta jaquin goi, munduak on-
zat dugui etxuan aho, eta aho, chit peccatarie andiaz iran urala. Lengorren:
Lau disterren nomra eta gorrugatik; bida egun artzina tenago Itzun jorotzea eragutu
eta izan, etxetan ere, eragutuko que Iñakiaren hizkia Dala. Motxarreren: gorputz
ere arte Denei, do ondo egutien serra dman, do gauzak guztiak asti, ne infernuan

1.—Primera plática del primer autor.

MANUSCRITO DE PLÁTICAS EN EUSKERA GUIPUZCOANO EN LOS...

Luminaria 3º Del Adviento

—Clement Iudai Saardotes et Levitas ad Ieanum ut interrogarent cum: Tu quis es? I.S.

Questa gaten, eta eraten zuala, Evangelio Santuarie waten duan S. Ioan e Bautizag, egunazte penitenciaren ispillu der ira, inten kan erremutiea Iudua penitencia geribentura; eta berenak Iudeun aquntarne, bialdu eizquierden Saardotiac eta Levitac gabitam S. Jeanii; Lein zan! eta nia equin ere eun mandatari bi ne. Euskar zuen pertinente, ean arrigarrirae eizan. S. Ioanen, inocencia, rici media, ta penitencia, eta) iguini nai zuen Iudiae ote ean edo ez Christo. Erantzun eun bida eibaristak, eta min ei Christo, eti Eliaz, et ta Profeta ere. Lein era bida qaldetu eizan buriz ta beriz — Iudeun mandatariak, wan eizquierzu, bialdu qastuenai erresposta eman degiugun. «Duan eranzun eien S. Jeanen; ni naiz, txemuan. Deder egileten duen ote bat, prista ditzenetza, bidea, ou da, zuin anima, zuen artera sterni nai Duen Iaun-geizarratz. O Bautitarren eizquierra, ta humiltasun andia!

Oido eragutu zuan bai Crististak, eta ean buru, eta ean Iaungoilearen gracia; baina au eraguturik aititu euan; eteala Eliaz, et ta Profeta ere, eta Iaunaren gracia, pensateen zuala, konfiantz zuan, eta baoar baoarie ote bat, — Meiau do Cristoñi aizkurtze, etorrenaz, ostirala queici, mundurin egoria za guzzenen Pedentza. O lein oido eragutu zuan Bautitarren Iaungoileari eotzela! Queda istuan-teni andiaz batero arrotu gabe, eta eraguturik Iaungoile die zuan, zuin guzia, et humiltasun andiareguin. Konferatu zuan, eteala bera ecercho ere. i Per istauratzear Segui emendie Cristovar! Eragutu bear degu S. Ioanen eran, eragurala que al ditzie miseria eta autes baioie, et guzanta guzantez ecercho irez; eta batzuk Cristovar izateko. Dicha andia au bideguz, et eala quei merecimentuaz, espada Eliaz. Cristoren amaria, et Iaungoilearren gracia, do mesedez baoar baoarie. Eta eori on au degula pensateez, do Cristovarre guzanta goquistaz, et gaitu aleio arrotu bear. Ikerdiori zundiekoxa, eta istimaciekie altuena equin beni degun gauza da. Eustazteak: baina eragutu, bai degu et guzantza biii ere. Ondi estivagari au irango, guregan dantza, do quei merecimentuaz; eta ala humildu bear ditugiz guzem burua, ipinitz niaiz biguzak quei paretsaun ta misericordia; bista ore eizaindo bear degu asotan memoriarra, Iaunak bizi misericordiaz baoarie danti eizula. Eliaz Santaren hizkia izateko; eta Cristau equin guzintza, que bario oboto. Serbitzio zuen boste aho, Gentilidadeko iluntasunetan utataz; eta ala ore ez dioguia ezkutzei eta gacincirae Iaungoileari eintzira mesede onengatzei; eta oraindik gureyago dana, eta eumplituren ore Cristovarren obligazio eitu eta precisoagunia.

2.—Tercera plática del primer autor.

F

Dominica 4.º del Adviénto

Parate viam Domini, metas facite. omnis gaudiu. — Matth. 3.

Taunaren videoe preparatu, aditura eman guizonai ambarte queralditan; operatzen zuten Alvia, eta erakutxi ar disponibitatekin erritabitu beari euten: au izandu zan n.c.: Taunaren providencia S. Joan Bautista destinatu zuan emakio onragarria, eñorregui cumplitu zuan celo andi batetan: au izandu zan Iaumentzak bialdu zuan Aingeruak aditzera emakio Herreko lemasai, Mesiasen aurretik ectorrela aien riotzak irabazteria, eta disponibitatea eni perfektu bat. ; Esta ar medio emakio eien Herremalle diuino onie bere aditeallea, supentu eiteen prezentacion eien Salvacioko gracia erreibitzeo? Ez bestore n.c. ez badia penitencia: preparatu itzazu, waten eien Iaunaren videoe, eta agian eraztu penitencia eguztako; Parate viam Domini, facite fructus dignos penitencia.

i o eime dugui, litzaquean S. Joan Bautistaren virtutak eta beraren espiritu sua euri predikatzaiko desaketen dedan friskarrekin, disponitu eaitzeten beari becela aldeazin etorrerako! Etorri zan! Eta mundu ontarra Iaungoizoen Simoa, quri-enkina erakartea: eteni beari du berri guizonak qurgaterra, ergatik qurquin valiatu eisan berac emanitako qurcinak, orregatik eisan nai badagu participante qure Salvadoraren gracia, eta lastigatua eisan nai espedegu beraren justicia gogorrarekin, ez dago beste ride edo midiorre expada penitencia. Berrogez gure Eliza Ama Santae Andrazen bembora sii guiztan aditzera ematen dirquinak S. Joan Cristoren bi etorrera, bata Salvadorra becela, eta bestia Iuer gogorra becela, ipintzen ere digu gure begiuen aurrian S. Joan Bautista predikatzen diela genear penitencia, encargatzen qautu argunek bere ministro edo predicatorak euri prante egutiko S. Joan Bautistaren itzao beroa: Parate viam Domini, egite penitenciam: preparatu itzazu Iaunaren videoe, equin eraztu penitencia. Ondarra derue penitencia Bembora ta estadiu guiztan nazi eisan gusto do peccataria.

Pecataria, bearia derue penitencia, penitentia iurteko. 1º Punto.

Instruc. bearia derue penitencia, penituarren gaitetako libratza. 2º Punto. Ayunt.

Ci Naldin kontraventu ean batu guizonak, Iaunaren intzaunak lendaricio instantie erregalatu eion invocencio soniko ederra, etauan izango penitenciaroen imirio: baina bere libertadeaz qurqui valiatzen zala, galdu zitzaio gureko incantaria

3.—Cuarto plática del primer autor.

Para la Domingica primera de Adviento.

*Et hunc videbant Igitur hominis venientem in nube
cum potestate magna, et maiestati. Lyc. 21.
gaya).*

*Tu gauia erabilli bera dira zegoan precatuan en errot
aco.*

Hiquienren digula gaur Iesusec etorquirun inu-
gorri bat, urvenci nai digu dagoquigum victua berri bat,
eta Infernu negarritic igaseguiteko, nola Onduo ondasu-
nar ta gloria histeric anteo. Bistarako gaur adieranten di-
gun gauia dia gure eriotxa, eriotxa oni seguitzen naion con-
tua, eta antuari dagoan gauitzaen neque zogorra, eta onen
bistico hori ona esna den gloria: *Arau gurea aguertendile-
hi, ezingo bere Evangelio Santuan adieranten signare-
guin.*

Dagquinuen beelta illae arquien dira, que baino le-
nago victua irinac, illo gurea aso lurratua gabe orain vici
guerrare; eta ill beorrue dira gure ondoren vicio dorianac
ore. Arquinecorn ill-ordu au urbiltzaen dan demboran, illun-
duko dia (dio Iesu Cristo) Onduo egunguia, odoldues da illar-
guia, eta zalduko duen marruek beren tazgia. Asterratako dira
elementik guinac, eta boldurrek, gosoi, egarrir, ta loric ekin
ezinuer, igarteko dira orduko guironac. Oso ere illko dira
Batzuna Batzen, ta bestiac bestetan, ta lenago illtan en dira-
nak, utzio dia illak, Iaungoikoak demborra artan bialduko
duen anqueneko zu, baitar geltiac erreac eta auto equinak
utzio alibunak.

Eta emazie bertan beren ill ondoe konta guinac,
besta guin guisara, orobat juntuio dira, bestear berata, ill
berri oso ore: eta orrie oso gu, baita Infernuco etzi amor...

4.—Primera plática del segundo autor. Primera línea en otra grafía.

Pasa el dia de la Natividad del Señor.

Rice enim evangelio vobis gaudium magnum. Lc. 2.
gaya).

Betico amore da, Jesuc qui ordánez escaten diguna.

Tzungeoiz guion egunia Bokinen jrio zareko, jaun zan. Hinguen bat, amea berotterolan arquitzen eran errauai, borri on an orriera; eta Berroko arquiarazkin, lehen egunie utzi zuen ordizte gau illuna. Imanan ean bada borri an esaten aita, arquitutiko hizue oyleketa Bildua, ta estalbi batzen erraria, guien onaraco Bokinen jrio Aia Kristo gure Imaia. Adituz bereain laster, egunen ean arrazak arre irakari; etibili ean agitza gosa. Itz, eta arquidea zuen pente asko, Billatzen zutenea. Bada Hingue zuen ean ien beotze, arquitza zuen Jesus bere estalbian, barneko mireta Ima Virginea, eta San Josee sailaren zuela. Gudia etxirio, itzuli ean arrazak beren hanstara; aia ean zabalduen? Eta zuena, eta egunen zabaldua eko berrotu zuen, aditzen zutenean goz, ta atxikiun aundirazquin.

Ustean mola itzuli ote ean arrazi onac Jesus erustetik? Hiru dendetan, Berroko arquia, ta. Hingueko ta guion beraganako amoreen betear, erron. Abizia dimaren osenez, ta on aundiorako aldeko bi Hinguekoaren leitzan; eta guionarentzat ean ean ditigun berriro dan gauzaria, Hingueko beraren arquitetasuna, edo Ima Virgineaaren berar berotza amorea eta eragura iristea batu; eta emaitza, asiz eguro, emango ean Jesuc, ber zuen ordosun guda?

Ondurun onogun, eta Hinguekoaren amore aundin berotza andiz itzuli zintzaro seniala da, guero beren lagunen, ta aditzae ean ean guien ordian egunen zuena; bada egunen arrazirio utzi citutzen aditzale guiaz, esan edo kontata ciertean guia onen berriarekin; eta zu ean egunen eraguneen orrie, Jesusen amoreen betzak en egotea. Bestela ore, beraganako

5.—Primera linea en otra grafía.

Para el dia de Pascua de Resurrecion.

Surrexit non est hic. Matc. 16.

Gaya

Iesusen piztutzeac erakusten Digez, uola piztu bear
duen konfesior pecatari illa!

Iesus ill ondoan; piztu zaharco uste guia galduz
billi ciran Apostoliaz, piztunie Iesus iusi, eta eragutu arte
guian: Arda agurkata ore, duen eragutu lehendiko abe-
an, eta erriquiri-areni rion bieren barrunbearen leunquen uste
galdia zu, hiria iran-arazi ore, uste guenduen, Txakelaz
guioe atarrago guindula queretegia, eta Arromatari-
ren mondatik, eta uztola irten da gure uste guia; bada iru-
egun da ill zalko Judutarren elurri, eta er da oraindie a-
gueri; eta au hain gaiztoago dana, bero sepulturan iamdu
Siran cimbait Immaculaz irutu gaiturte, ecarri diqueen ber-
riarequin; bada diso, er duela arrijitu an gorputz illa,
eta gorputz au erarri zan. Sepulturan, ecusi diturtela am-
bitit Hingueri: eta au aditu duen sigoistole hic esan ore
date, ametsa hala orien esan: vita sunt ante illas. Adiumentum (Luc. 24. 51) Baina batzak, eta batear las-
ter eragutu zuten, eguna zala, Iesus piztu zala, Immaculaz
orrie ormanen zuten berria. Hix nasterie batore gabe, cer-
dior gaurra onen garicar gaurko Evangelio Santuak.

Etran gure Segulardon quisacoia, Iesus illaren gor-
putza ideguzti zuten; quella guiltzatuaren guiaosa zan
Iesusen Seguloko au; eta an sarta zuten, da utri zuten Iesus-
en gorputz illa, berri, carerri, eta besta gauharie garatze e-
mam gabe. Beren aromak erosiorie, Partida goizean joan ti-
ren era Maria Magdalena, Jacoben Maria, ta S. Jerome, us-

6.—Seis primeras líneas en otra grafía.

FRANCISCO ONDARRA

Bada auro da eguztou dutea enongo otoñoac pectation
dilatetarao.

i Bada ere gaurra dia guzten rozi onao?
etxeanco pectato beas dilatatorao? Iban degun komparazio,
ill arte guzian ondo eritzear; Iaungoizoen ikonak,
dilatugun aurra on guztiac eguztou; mare komparatua,
la comulgatza; Mora Santina eurenmar; hizkuntzak
moriak erranak; Jesus Sacramentatu Elizan orri
etxear; eguztuen berriugilean oharquiaz bateztoak;
dilatugun merodeak bestekiz eguztak; barau, ta pain
tenoria, Jesuari Ama eta Santu guztiak honetakoak;
eta Espiritu Santuak dion beetzak, Izandurak, gatzaga-
te, aldeguen onguztia eguztak, eta guzten amituen
gaztunak nientzera. quidamque potest manus tua,
instantio operata (Iob. 9.10.) Bada cimbart ere guzta
go eten eguztuen degun, arrikat rozi iboztak izan
go, guzta secula guzian. Iaungoizoen degula, bada,
maria, eta ota leu adiorazi dian beste bi gaurak
eguztico, eriotzak on batzuekin guzton, eguztak buca-
teko, eta arkuario iarieteko Alzamidade oioko gloria
Amor.

7.—Página en otra grafía.

MANUSCRITO DE PLÁTICAS EN EUSKERA GUIPUZCOANO EN LOS...

baka ause da ugurten dutea, emengo otxean prestatuen dituzte.

;*Bana cer gurua dira, gueren zori ondo echeratz
prestatua bain ditugunne?* Bira degun Confesio tie, ill arte
guian ondo eriztea; Itzangoizaren izenak, alditugun gau-
za on guiaze eguzte; main Confesio tie, ta Consultazio; me-
ta Santua emunak; oeratrat Karmena emanak; Jesus le-
iraztutua Bira visitatuak; eguztean dirisiguen charque-
ria baratziak; alditugun mesedea besteri eguztean; ba-
lizun, ta penitenciar, Jesusen Atma, ta Santa guiaze honra-
kun; eta Espiritu Santuaak elian Bocela, ordurri qaldu zabe,
aldeguen on guertia eguzteak, eta gueren azinak premiaz
7.11 centea: quod cumque protest murus tua, constanter opa-
rare. (Iecol. 9.10.) Bada combat ere guztago emien eguz-
tean degun, ambat zori obearaz irango guzun. Sorela gu-
cian. Itzangoizoa digula bida gracia, au, ta len adierazi
diran. Beste bi gurua: egizteko, eriotik on batetikin que-
ren eguzka bideatuak, eta arquerieko iristea, Iternitate ora-
ko gloria.

Para el domingo 16, después de Vascua de
Vintecostes.

Et ieri observabant eum. Lue. 14.

Gaya.

Per diran, ta nondie datoen sorpesta, ta juicio gain-

8.—La página precedente en la grafía general del segundo autor.

TROZOS ESCOGIDOS

Vamos a ofrecer en esta sección varios trozos escogidos, para que el lector pueda juzgar por sí mismo la calidad literaria de las pláticas. Los criterios ortográficos son los expuestos en la introducción a la sección VOCABULARIO. Todos los trozos están entresacados de las pláticas del segundo autor.

a) *Suaren egitekoa* (67) «Quehacer del fuego».

«Bada gaur, bigar ta beti zuk esanagatik maite dezula ta amatzen dezula zere Jaungoikoa beste guzia baño geiago, ustela dá arganako zure amorioa, baldin egiten ezzapezu obrakin itzakin ziñiona: *Si operari renuit. amor non est* (hom. in Ecech.); amorio ona alabaña dá, santu berak dionez, suaren gisakoa eta suak ez daki geldirik egoten. Suaren egiteko guzia dá beti beti berotzen, erretzen ta argi egiten aritzea. Sua zabaltzen ta luzatzen da al duen guzia edo alik ere geiena; bada lurpetik edo arri tartetik ateratzeagatik, an sarturik arkitzen bada, urratzen ta botatzen ditu suak gañeko arri ta mendi guziak eta non-nai egiten du bere aterabidea. Eta au guzia egiten du geldirik ezin egonez.»

b) *Minbera da aur jaioberria* (69 s.) «El recién nacido es delicado».

«Lanez ta nekez izutzen ez dana da Jesusek gugandik eskatzen duen amore langillea, eta gure amore au dá alde onetatik ere Jesus beraren amorearen erakoa; bida neketan ta eskergabeen artean arkitu zan jaio zaneko gure Jesus maitagarria. Jesusen orduko neke gogorrak adieraziak gelditzen dira len esan degunarekin, noiz, non ta nola jaio zan agertu degun denboran; bida badakizu zein ozkorra ta zein minbera dan aur jaio berria. Badakizu jaio orduko oial berotan bildu ta seaskan luma edo koltxoi leunen gañean ezañti ta estalita ere, negarrez ta karrasiz egon oi dala aur gaxoa, gela beroan ta aizerik sartzen ez dan tokian egonagatik ere; ta badakizu, aditu dezunarekin, zenbat *otzbide* ta negargai arkitu zituen Jesusek etxola txar urratu batean jaiorik arkitu zanean gelarik, seaskarik, lumarak, koltxoirik, surik edo berogarrikin bat ere gabe; bida egiaz jaio zan bazter guzietatik edo askotatik beintzat aizeak sarbidea zeukan ganadutegi batean. Baña ala ere etzan oztu ez eta epeldu ere Jesusen guganako amore aundia.»

c) *Sorginlaria* (343-345) «El nigromántico».

«Adi ezazu sorginketako gauzak zekizkien batek bein egiña eta egin zuenari begira zegokan bati gertatua.

Joan ziran erritik bein sorginlari nigromantiko au ta beste onen lagun batzuek atsegintasuneko (sic) egun bat bestetan igarotzera udako egun bero batean. Eguraldiak baño agitz geiago berotu zituen ibilliak, jostaketak eta bazkariko jate ta edate galantak. Eguzkia zerbait erori artean etzekiten zer egin beroz zeudenak, eta orientako batek esan zion nigromantiko sorginlariari josta zedilla deabru gaiztoarekin eta ager zezala ekuskari bat edo beste. "Barka zazu, adiskidea", erantzun ("eranzun") zion ark, "bada ekusia daukat enkantuko deira deabrua datorren denboran, itzulzen (sic) dala irabazi onarekin bere infernura. Bego, bada, dagoan tokian eta ez dezala gaitzik egin emen gure artean".

"Zer gaitz egin bear du?" esan zion bestea. "Eskatzen zatzunik ez egiteko aitzakiak dira oriek eta ez besterik". Au aditzean, beldurrez ta naigabez beterik bazan ere, artaratzen da nigromantiko tristea. Kenerazten ditu gelatik bear etzitzutzen gauza guziak, egiten du inguruko arrasto alik zabalen bat bere sorginkerietako zuen zigor batekin eta esaten die presente zeudenai: "Begira, ez du emen batek ere zer azkazalik sartu, sekulako galdu nai ezpadu".

Au esan eta asten da bere zigorrarekin zenbait arrasto ta beste gauza egiten, eta ots-egiten dio bere adiskide deabruari ager dedilla an ekuskari ón batekin. Ark au esan bezain laster, an agertu zan, ark zigorrarekin egin zuen inguruuan, arbola ostodun ederreza egiñikako paseo itzaldun leun bat, zirudinez agitz luzea; eta bazterretan agertu ziran aitz bizian egindako (zizallu gisako) asientu edo jartoki ederrak, iñor bazan aen (sic) artean an eseri nai zuenik; baña deabruaren beldurrez, etzan sartzera atrebitu iñortxo ere.

Bat batean kendu ziran andik arbola eder, paseo luze, belar leun ta aitz zizallu edo katabera egiñak. Andik laster erakarri zituen bere zigorrarekin nigromantiko ark berak nork daki zenbat soldadu zaldizko, ejerzitu izugarri bi konpontzen zituztenak. Guziak zetozeren arma zorrotz izugarri zuriakin; eta beren zaldiai espuelak sartuaz, bazijoazen alde batekoak bestera ta bestekoak batera, bizitasun ezin geiagoko batekin. Baña batak bestea an *ill* (sic) bear zuela zirudienean, *kee* (sic) biurtzen ziran bata ta bestea, ta laster galdu zan ekuskari au ere.

Agertu zizten deabruak era bereko beste zenbait ekuskari ere begira zeudenai eragiteko sekulako beren kaltetan egingo zuena. Agertu zan án azkenean sala guztiz eder bat, apaindua urezko ispilluz ta beste milla edergarriz; eta sala onetan agertu ziran guztiz ederrak ziruditen zenbait neskatxa, bakoitza erregiñarik ondoena jantzia ("jancia") baño agitz apainduagoa. Guziak dantzatzen ziran ezurrik etzutenak bezela. Eta infernuko deabru gaiztoak ziran neskatxa itxuran an zebiltzanak eta eren buruai ta soñeko guzai nai zutena eragiten zienak. Noizean bein iristen ziran inguruko arrastora eta luzatzen zioen eskua bein batari ta bein besteari, erakin dantzan erabilli

FRANCISCO ONDARRA

naiez. Denbora berean egiten zuten alegiña begiratze ariñakin, keñu losentxariakin eta eztizko itz leunakin, begira zeudenetatik bat bakarra bazan ere án sar-erazteko, eta azkenean iritxi zuten deseatzen zuena; bada batek luzatu zion bere eskua dantzari bati eta onek, eskutik arturik, tiratu zion beregana eta ura an sartu zaneko, joan ziran ura ta dantzari deabru guziak eren salarekin ta mutillarekin infernura, an beren dantza gaiztoak bukatzena. Berak zuen kulpa, zerren esan zion mugaz nigromantiko bere lagunak etzedilla sartu, sartu zan arraiaren inguruau; baña sartu zan berak naiagatik.»

- - d) *Balearen arrapatzea* (447 s.) «La pesca de la ballena».

«Arrai aundiegia da balea garrangarekin arrapatzeko, eta au atxitzeko billatzen du arrantzale ("arranzale") mariñel (sic) arpoi bat bere sokarekin. Txaluparen ondoan, bada, ekusi orduko, artzen du esku batean arpoia, biltzen du bestean ari ditxekon soka ta txaluparen gañera igorik, tiratzen dio baleari bere golpea saietzera ("sayetcera"). Arpoia baditu garrangaren gisako trabak eta bein ondo sartu ezkero, barrenean gelditzen zaio baleari arpoi-punta trabaduna. Baleak orduan artzen duen miñarekin sartzen da bereala urpean. Ematen dio mariñelak soka eta badarraika bere txaluparekin, zerren dakien ez duela atsnaserik artzen urpean eta laster agertuko dala an edo emen.

Ur gañera datorreneko, biltzen du mariñelak arpoi-soka bale erituaren aldean arkitzeko bere txaluparekin. Aratzen dira laster edo beintzat al duen lenena aren lagun txalupadunak. Saiez ("sayetz") bakoitzean sartzen diozkee batak eta besteak eskuan dituzten burni zorrotzezko lanza luzeak, egiten dizkeen zulo guzietatik odolez ustu eta lenbaitlen ill-erazi naiez. Orduko oñaze berri oekin urratu nai ditu baleak bazterrak eta, berriz itxasoan ondaturaz, badabil urpean odola ta odola dariola, bearrok berriz ur gañera dakkaren artean. Berriz agertzen daneko, an ditu aldamenean mariñelen lanza berriak eta egiten du leneko alidian egin zuena; baña ez len bezain aserre audiarekin, zerren len baño gutxiago dan duen odola ta indarra. Eta urrengoan edo beste ager-aldiren batean gelditzen da betiko ur gañean eta lanza lanzaren ondoan emanaz, kentzen dioe duen odola ta bizia, nai bezain aisa; eta txalupari loturik beti eskuan eduki duen sokarekin, badaramate arraunka ur-bazterrera; kentzen dioe duen gizena, urtu ta lumera egiteko; erre ta jaten due giarrea ta saltzen due beste guzia.»

- - e) *Dionisio-Damokles* (454-456) «La espada de Dámocles».

«Izandu zan Sizilian Dionisio zeritzan errege tirano gaizto bat. Aldetik ekusten zuenak uste zuen ura zala munduko gizonik zori obekoena, zerren ekusten zuten ematen ziozkala bere buruari nai zituen atsegintasun ta kon-

tentu guziak, onak edo gaiztoak izan, erreparorik gabe. Damokles ("Democles") zeritzan eta erregeren aldamenean ebill i oian gizon jakintsu batek losentxaz ta erregeri atsegina egin naiez, esan zion egun batean: «Jauna, baderitzat munduko atsegintasun ta deseo on guziak bildu dituzula zere biotzera eta ez dala zu bezain zori oneko gizonik jaio ere. Jaungoikoari eskerrak guziagatik».

"Eskerrik asko, Demokles", erantzun ("eranzun") zion errege. Dionisiok, "orain agertzen ("aguetcen") didazun berri onegatik. Eta izan dezazun zuk ere parte nere atsegintasun orietan, geldi zaitez gaur ta afalduko dezu nere maian". Ezin obea izan zitekean erregeri ta erregeren maiko lagunai prestatu zitzaien afaria. Eta afal ordua etorri zanean, eseri ziran guziak maian, bakoitzari erregek señalatu zion tokian. Jarri zan, bada, Demokles magi gabeko ezpata zorrotz bat gaindik beera zintzilika ("cincilica") zeukan silla batean; baña jarri zan an agindutako tokian eta non jartzen zan edo zer peligrotan esertzen zan etzekiela, eta atseginez ta pozaz jarri bazan ere, laster asko ito ziran poz ta atsegintasun oek. Bada lenbiziko edan-aldian burua zerbaite goratu ta ekusi zuenean, bere gañean zeukan ta erortzen bazan an bertan josiko zuen ezpata zorrotza, Jaungoikoak daki nola gelditu zan eskuan zeukan urezko taza bere eskutik bota gabe; bada ain otza ta arritua gelditu zan bere burua tranze artan ekusi zuenean.

Taza eskutik utzirik, aldatzera zijoan andik bere silla, baña: "Ez, Demokles", esan zion erregek erdi aserreturik, "zaude geldirik zauden tokian; ez da zer ortik mugitu, nai ezpadezu josi *zaitzan* (sic) ekusi dezun ezpatarekin nere soldadu batek edo bestek". Artu zuen orduan Demokles burutik oñerañoko izerdi otz batek, eta egondu zan arri egiña bezela afaria bukatu ta erregek bere aldamenera deitu zuen arte guzian; eta egondu zan bokadurik artzeko gogorik gabe eta artzeko ere eskumuturretan talentu gabe edo indarrak etzuela eta noiz ezpatak josi ta illa utzi bear zuen etzekiela.

Maiko aldia egin ta jaikitzeo baimena izandu zuen ez-baidan ("ez baidan"), kendu zan Demokles bere ezpatapetik eta egin zuen ai bat, erioaren atzaparretatik atera balitz ("baliz") bezela. Galdetu zion orduan errege Dionisiok: "Demokles, zure gogoac (sic) izandu dira eman dizudan afaria ta aditu dezun musika?". Burua bildu ta sorbaldak igotze batekin erantzun ("eranzun") zion Demoklesek zegokan guzia. Erregek au ekustean eta adiskideak ziran bezela, esan zion Demoklesi: "Ondo seguratura neukan, bai, zure gañeko ezpata; eta ala ere orrenbeste iztu ta naigabetu zaitu, Demokles. Bada jakin ezazu baditudala nik ere nere biotz gañean ez bat, baizik milla ezpata. Nola, bada, uste dezu zori oneko gizona naizala ni? Baldin bazeñeki zenbat bildur, zenbat naigabe eta zenbat egiteko nekagarri sankaka (sic) dauden nere barren onetan, besterik esango zenduke. Gaur nai dedanak as-

FRANCISCO ONDARRA

pertzen nau biarko eta badet beti nerekin beñere asetzen ez dan deseo bat edo beste, ta besterik badirudit ere, zori gaiztoko gizon urrikarria nago”.

Au da errege gaizto Dionisiok ziona.»

- f) *Deabrua Jaungoikaren tribunalean* (542-546) «El diablo en el tribunal de Dios».

«Jaungoikoak bialtzen baligu bere zerutik edo infernutik bat, eta onez baletor au, esango liguke jakintsu (“jakinsu”) baten aotik Espiritu Santuak bein esana. Badakizu zer? Berak diona: Ikasi ezazu, dio, eta akorda zaitez Jaungoikoaren tribunalean neri gertatuaz; bada au bera da an zuri gertatu bear zatzuna: *Memor esto judicii mei, sic enim erit et tuum.* (Eccl. 38.23). Eta au bera litzake beste mundutik onéz letorkigunak esango ligukeana.

Argandik au aditura, galdetuko giñioke: Eta zer dá án zuk ekusi dezuna edo zuri gertatu zatzuna? Nik ez dakit orduan ark erantzongo (“eranzungo”) ligukeana; baña badakit erantzun lezakeala San Agustiñek esaten diguna, eta onek esaten diguna da: Bere gorputza utzi bezain laster arkitzen da il danaren anima Jaungoikoaren tribunalean. Eta kontu guziz estua artzen dan tribunal artan arkituko du animak garaiko aldetik bere Jaungoikoa, ezin geiago aserre dagoan juez egiñik: *Superius judex iratus;* azpiko aldean edo bere oñen azpian idukiko du irikirik deabru galduaren infernu izugarria, betea sufrezko suz, illunbe beltzez eta anima gaxoa án tragatzeko amorraturik dauden ezin konta ala demonioz: *Inferius horrendum chaos;* eskui aldetik agertuko zaizka bere bizitzan egin dituen pekatu audi ta txiki guziak, munduko suge ta sierpe izurdunak baño agitz geiago izutuko dutenak: *A dextris peccata accusantia;* ezker aldetik ekusiko ditu konta al baño deabru geiago, suzko kako izugarriakin artu eta berekin infernura eramateko prest daudenak: *A sinistris infinita daemonia ad supplicium trahentia;* eta guzien gañean bere barrun-bean arkituko du, ozka ta karrasika salatuko ta urratuko duen konzienzia: *Intus conscientia urens.* Eta gisa onetan an arkitzen dan anima gaxoak nora iges egingo du edo zer egin dezake? *Quo fugiet peccator sic deprehensus?*

Tribunal artan ez da deabrua agertuko, dio Doktore Santuak, isillik egoteko, baizik agertuko da an arkitzen dan animari al duen gaitz guzia egiteko. Baña berez gezurtia bada ere, gezur gabe eta egia zorrotza esaten duela egingo dio al duen gaitz guzia animari; zerren ez da (sic “da” y no “dan”) atrebituko ezergatik ere juez aren aurrean gezur-jokoan aritzera. Lenbiziko laná án deabruak egingo duena da, dio, bataioko bere itzarekin animari begitan ematea; bada galdeko (sic) dio: Oroitzen zera bataioko grazia iristeagatik orduan esan zenduena? Oroitzen zera nola grazia au iritsi naiez, betiko esker gaiztoak eman ziñiozkan deabruari, deabruak eragiten dituen aragi-lan

gaiztoari (sic) eta mundu arroaren erakeri guzai? *Abrenuntias Satanae et operibus ejus et pompis?* *Abrenuntio.* Bai, ala da; ezin uka dezakezu.

Ondo da, esango dio gero ondoren deabru amorratuak. Eta nerekin beti aserre arkitzen ziñan zu? Anima onaren ebillerak izandu dira geroztik onera zuk ekarri dituzunak? Etzera zu geienean edo askotan beintzat nik deabru galdu onek nai nuen gisan ebilli? Etzidazun (sic) zuk atsegin egiten neri, zere etsai galduari, eta atsekabe Jaungoikoari? Nik erakusten nizuna agitz gauza gogorragoa izanagatik Jaungoikoarena baño, Jaungoikoarena alde bat utzirik, etziñan lotzen gustoz nerearekin? Ezin ukatu dezu. Neri atsegin egiteko, galtzen zenduen zere dirua festan, jokoan, tabernan, familiaren dañutan edo era bereko beste gauzetan; eta Jaungoikoaren izenean etziñien ("elciñien") ardit bat ematen animen mezai, sakramentu audiaren argiari, ez eta pobre gaxoai ere. Etziñion ordu erdi bat eman nai Jaungoikoari egunean mezatan, liburu batean edo orazio garbi bat egiten; eta ordu osoak, arrasalde (sic) asko eta egunaren parterik geienak igarotzen ziñuzen tripa-zankerian, festan, neska-bisiteten, mutil-dantzan ("—danzan") edo gogo gaiztoak nai zuen beste gauzetan. Jaungoikoari atsegin egiteagatik etziñuzen bellaunak agitz urratzen, ta baraurik ateratzeko eta beste gauza onak uzteko etzitzaitzkitzun falta aitzakiak; eta nik, zure tentatzalle onek, nai nuen (sic) joan-etorrietai eta beste gauza txar askotan galdu ziñitzan gau-egunak, eta agitz orretan urratzen zenduen zere osasuna ta burua. Ez da onela? Beraz esan gidazu (sic "guidazu"): Zer da au zere gisará bizitzea baizik? Zer zan au Jaungoikoarekin aserre ta nerekin adiskide izatea baizik? Au dá bataio santuan eman zenduen lenbiziko zere itza osatzea? Orra orduan deabru gaiztoak adieraziko dizuna Jaungoiko beraren aurrean.

Artuko dú geró beste biderik ere, eta galdeko (sic) dizu: Zer egin dezu zere denboran bataio berean eman ziñutzen beste bi itzakin? Osatu edo urratu egin dituzu? Ekusi dezagun. Bautismoan eman zenduen bigarren itza zan, aragi nastuak eskatzen dituen eta nik eragin oi ditudan gaiztakerietan etziñala sartuko sekulan. Baña egin dezu zuk zure itz onek ziona? Ez dezu askotan ausi zere itz on au? Ez dezu, zere gogo gaiztoari atsegin egin naiez, itzez, gogoz ta obraz zikindu Jaungoikoaren lege santa (sic), bataio berean gordeko zenduela bein ta berriz adierazi zenduena? Egin bazendu zure itz onek ziona eta bizitu baziña garbiro, izango zenduen izandu dezun baño osasuna (sic) ta diru geiago, biziko ziñan bizitu zeran baño luzaroago; etziñan gaur arkituko arkitzen zeran tranze gogorrean, eta igoko ziñan zeruko atsegintasun zori onekora. Baña ausi ta urratu dezu zere itza, bizitu zera zere aragi loiak eta nik nai genduen gisan; eta orain izan bearra zera nere lagun zere zori gaiztoan.

Badezu orretarako gai geiago ta geiago ere. Bada lenbizikoa ta bigarrena bezela, ausi dezu zere bataioko irugarren itza ere. Itz onek ziona zan etziñala

FRANCISCO ONDARRA

sartuko mundu eroak eta buru aizatu batek billatzen dituen (sic) arrotasun sutu ta apainketa zoroetan. Baña bideak eta moduák eman dizun aldi-oro, apaindu zera zere alegiña (sic) guzian. Ez diozu barkatu nai zenduen oná egin dizunari, ez eta nai etzenduen itz bat esan dizunari ere; eta soberbia ta arrotasuna da okasioak zekarren guzian zuk agertzen zenduena. Eta orra nola biziutu zeran zere bautismoan esan zenduenik batere agin gabe.

Orduan esango dio deabru berak Jaungoiko juezari: Jauna, itzez zuretu zan anima bataiatu gaizto au nerea da pekatuaren medioz: *Eguisse (sic) Jūdex, judica meum esse per culpam, qui tuus esse voluit per gratiam.* (Orat. Cont. Jud. 6.4.)... Orra infernukik datorren animak esan lezakeana. Eta oni ditxokola (sic), esango ere lizuke: Beretu ninduen deabru gaiztoák, baita eraman ere betiko infernura; eta andik etorri naiz gaur, desditxa onetan erori ez zaitezen, au zuri adierazteria. Kontuan epinten (sic) zaitut, bada, neri gertatua, eta ber-bera gertatuko zatzula Jaungoikoaren tribunalean, ni bezela bizitzen bazera.»⁷

LAS CUATRO PRIMERAS PLATICAS

Como hemos indicado, fueron escritas por otro autor. Damos aquí algunas particularidades referentes a varios aspectos.

La *grafía* es del siglo XIX. En cuanto a la *ortografía*, emplea las abreviaturas *C.* por *kristabak* y *n. c.* por *nere kristabak* «cristianos» y «mis cristianos» respectivamente. Escribe *auxe* (12) para expresar el fonema de prepalatal fricativo sordo, lo mismo que hace actualmente la Euskaltzaindia; *egin* con -ñ final: «eguiñ» (29); *beñ edo beñ*, por *bein edo bein* (20); *zein* con -ñ final también: «ceñ» (20) y «ceiñ» (28).

En punto a *morfología*, diremos que emplea *zeren* (10 y 12) por *zerren*. Sistemáticamente escribe *kristaba* (17) por *kristaua*, deshaciendo el hiato, salvo una vez *kristauen* (19). Despoja de su -a final a palabras como *bidegabekeria*, que escribe *bidegabekeri* (26). Casi siempre usa *Jainkoa* (1) en vez de *Jaungoikoa*. No repara en usar voces claramente castellanas, como «ya» (17). Aparece una vez la voz *eze* (28) con el significado de «además de», más bien que el de «no solo».

En el campo de la *sintaxis*, hay más abundancia de oraciones de relativo con *zein* («ceñ») y no falta alguna con *non* «donde» (17). Las oraciones

⁷ No incluimos aquí la “parábola” del dragón y el hombre que nombran al zorro por árbitro de su discusión. Aparecerá en la revista “Cuadernos de etnología y etnografía”, donde se comparará su contenido con una “fábula” parecida de Urdiáin y que ha sido publicada y comentada por Julio CARO BAROJA, a quien se la comunicó José María SATRÚSTEGUI. V. Julio CARO BAROJA, *Un pueblo de encrucijada*. “Revista de Dialectología y Tradiciones Populares”, Tomo XXV, cuadernos 1.º y 2.º (Madrid, 1969) pp. 3-29.

MANUSCRITO DE PLÁTICAS EN EUSKERA GUIPUZCOANO EN LOS...

causales suele formarlas con *zeren* en vez de *zerren*, y también con *zergatik* (27): *Zergatik? Zergatik, lenengo, danik justuena izanda ere, iñork ezin aseguratu dezake guardatu dala beti inozenzian* (28). «¿Por qué? Porque, primero, aun siendo el más justo que cabe, nadie puede asegurar que se ha mantenido siempre en la inocencia».

En las oraciones consecutivas emplea *ze* «que» en lugar del *eze* de la mayoría de las pláticas: *Ain damu andia artu zuan (San Pedro) pekatu onezaz, zé bizi izandu artean negar egin zuan* (29) «Tan grande fue el arrepentimiento de San Pedro por este pecado, que lloró durante toda su vida».

Vamos a poner punto final a este apartado transcribiendo algunas *formas verbales* típicas del autor y que en ocasiones coinciden con las del otro autor del manuscrito.

BAGENDU. Nosotros ello. *Pekaturik egin ez bagendu* (29) «Si no hubiéramos pecado».

BAGINDU. Nosotros ellos. *Despreziatu ez bagindu zure benefizioak* (29) «Si no hubiéramos despreciado tus beneficios».

BALIOE. Ellos le. *Birtute ederrari jarraitu balioe* (11) «Si hubieran seguido la hermosa virtud».

DAKAIZKI. El ellos o los. *Birtute onek...dakaizki probetxu ta bentajak* (11) «Esta virtud acarrea provecho y ventajas».

DAKAIZKIZU. Tú ellos o los. *Soberbia infernuko! Eta zer kalteak dakaizkizun* (11) «¡Soberbia infernal! Y ¡qué perjuicios acarreas!».

DARAMELA. Ellos ello. *Ezin ukatu ere diteke kristau askok ta askok daramela bide guziz okerra* (20) «Tampoco se puede negar que muchos cristianos siguen un camino muy torcido».

DEGIOGUN. Nosotros ello a él. *Eskatu degiogun gure pekatuen barkazioa* (29) «Pidámosle el perdón de nuestros pecados».

DITUE. Ellos los. *Arri jasa izugarriak ikaratuko ditue pekatari tristea* (2) «Terribles pedregadas espantarán a los pobres pecadores».

DEZEN. Ellos lo. *Guztiak ezagutu dezen bere justizia* (1) «Para que todos conozcan su justicia».

DUE. Ellos lo o ello. *Ezagutuko due Jainkoaren Semea dala* (1) «Conocerán que es el Hijo de Dios».

GIÑUZEN. El a nosotros. *Kristau egin giñuzen (Jainkoak)* (17) «Dios nos hizo cristianos».

ZEUKEEN. Ellos ello. *Elizaren pillare sendoenak onenbeste kontu bazeukeen humiltasunaz* (12) «Si las columnas más firmes de la Iglesia tenían tan gran cuidado de la humildad».

FRANCISCO ONDARRA

ZEZAN. Ellos ello. *Desengañatu zitezen eta ezagutu zezean (sic) zein zan Mesias* (9) «Para que se desengañosen y conocieran cuál era el Mesías».

ZIOZKEEN. Ellos los a él. *Juduen agintariak bialdu ziozkeen sazerdoteak eta lebitak galdetzera San Joani* (17) «...los enviaron a San Juan».

ZUEN. Ellos ello. *Batzuek uste zuen beren maisua zala Mesias* (9) «Algunos creían que su maestro era el Mesías».

INDICE DE LAS PLATICAS

El índice que vamos a dar no es el que está escrito a máquina al final del manuscrito. Lo hemos formado a base de los encabezamientos de las pláticas. Indicaremos también la página en que comienza cada plática.

Domínica Primera de Adviento (pág. 1 en adelante).

Domínica Segunda del Adviento (9).

Domínica Tercera del Adviento (17).

Domínica Cuarta del Adviento(25).

Para la Domínica Primera de Adviento (33).

Para la Segunda Domínica de Adviento (41).

Para la tercera Domínica de Adviento (49).

Para el día de la Natividad del Señor (65).

Para el día de San Esteban, 26 de diciembre (74).

Para el día de San Juan, 27 de diciembre (83).

Para el día de los Santos Inocentes, 28 de diciembre (92).

Para el día de la Circuncisión del Señor (101).

Para el día de la Epifanía del Señor (110).

Para el domingo infraoctavo o primero después de la Epifanía del Señor (120).

Para el segundo domingo después de la Epifanía del Señor (129).

Para el tercer domingo después de la Epifanía del Señor (139).

Para el cuarto domingo después de la Epifanía del Señor (148).

Para el quinto domingo después de la Epifanía del Señor (158).

Para el sexto domingo después de la Epifanía del Señor (166).

Para el domingo de septuagésima (179).

Para el domingo de sexagésima (188).

Para el domingo de quincuagésima (199).

Para el domingo de Ramos (213).

Para el día de Pascua de Resurrección (223).

Para el segundo día de Pascua de Resurrección (233).

MANUSCRITO DE PLÁTICAS EN EUSKERA GUIPUZCOANO EN LOS...

Para el tercer día de Pascua de Resurrección (242).
Para el primer domingo después de Pascua de Resurrección (251).
Para el segundo domingo después de ídem (261).
Para el tercer domingo después de ídem (269).
Para el cuarto domingo después de ídem (280).
Para el quinto domingo después de ídem (290).
Para el día de la Ascensión del Señor (299).
Para el domingo primero después de la Ascensión del Señor (310).
Para el domingo de Pascua de Pentecostés (319).
Para el segundo día de Pascua de Pentecostés (328).
Para el tercer día de Pascua de Pentecostés (337).
Para el domingo de la Santísima Trinidad (346).
Para el segundo domingo después de Pentecostés (358).
Para el tercer domingo después de ídem (367).
Para el cuarto domingo después de ídem (376).
Para el quinto domingo después de ídem (385).
Para el sexto domingo después de ídem (395).
Para el séptimo domingo después de ídem (405).
Para el domingo octavo después de ídem (413).
Para el domingo nono después de ídem (424).
Para el domingo décimo después de ídem (433).
Para el domingo 11 después de ídem (442).
Para el domingo 12 después de ídem (452).
Para el domingo 13 después de ídem (461).
Para el domingo 14 después de ídem (471).
Para el domingo 15 después de ídem (480).
Para el domingo 16 después de ídem. (493).
Para el domingo 17 después de ídem (503).
Para el domingo 18 después de ídem (513).
Para el domingo 19 después de ídem (522).
Para el domingo 20 después de ídem (532).
Para el domingo 21 después de ídem (541).
Para el domingo 22 después de ídem (551).
Para el domingo 23 después de ídem (560).
Para el domingo 24 y último de ídem (567).

Francisco ONDARRA

